

Weert van 1566 tot 1796

De keerzijde van de Gouden Eeuw

Jos Wassink

2 staan we bij stil?

- Beeldenstorm en Tachtigjarige Oorlog
- Oorlogsgeweld van de Fransen
- Ellende ten gevolge van het krijgsgeweld (boerenschansen)
- Religie
- Vertrek uit Weert
- Inkwartiering soldaten
- Pandemieën
- Handel en nijverheid
- Bestuur van stad en buitenie

4 Walburgis van de Nieuwenaar,
calvinistische echtgenote van
Philips van Montmorency,
Vrouwe van Weert

5Filips II (1527-1598), koning van Spanje,
heer van de Nederlanden, stuurde in 1567 de hertog van Alva met een grote
troepenmacht naar de Nederlanden

Koning Filips II van Spanje

Alva – Fernando Álvares de Toledo

Op 22 augustus 1567 arriveerde Alva met zijn troepen bij Brussel.
Willem van Oranje vluchtte op tijd

7 Philips van
Montmorency,
graaf van
Horn, heer
van Weert

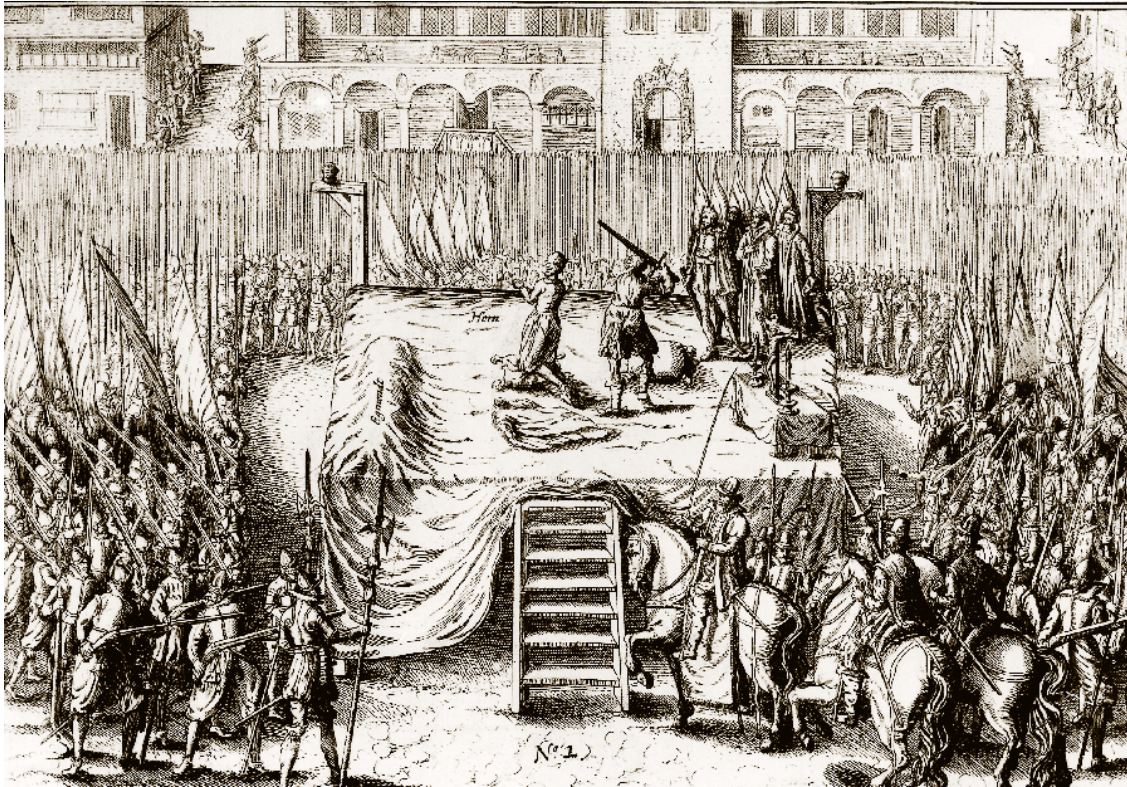

Oorspronck ende voort-gang

Van Montmorencschen Bloed', ben ick seer hooch gheboren,
Ridder des Gulden Vlies, en Admirael vercoren
Der Nederlantischer Zee, maer wat hielp my dees eer:
Tot Brussel openbaer, wert ick ghevelt ter reer.

5 juni 1568 onthoofding graven van Horn en Egmond. Horn wordt in Weert begraven

De Unies van
Utrecht en
Atrecht in 1579:
Scheiding Noord
en Zuid

¹⁰De verovering van
's-Hertogenbosch
(en de Meierij) in
1629 door Frederik
Hendrik

De staatsgrens kwam nu tussen
Weert en Budel te liggen

11 Weert, als onderdeel van (Opper-)Gelre, bleef onder het gezag van de Spaanse koning

De grens tussen Staats-Brabant en Opper-Gelre was de nieuwe staatsgrens

**12 Met de de Vrede van Munster (1648)
tussen Spanje en de Republiek der
Zeven Verenigde Provinciën kwam er
geen einde aan de oorlog tussen
Spanje en Frankrijk**

Van 1648-1654 terroriseerden de Lorrainers de bevolking van het platteland

In 1659 sloten Frankrijk en Spanje de Vrede van de Pyreneeën. Lodewijk XIV van Frankrijk bleef oorlogszuchtig

Devolutieoorlog 1667-1668 (Vrede van Aken)

Guerre de Hollande in 1672 -1678 (Vrede van Nijmegen)

Negenjarige Oorlog 1688-1697 (Vrede van Rijkwijk)

Spaanse Successieoorlog 1701-1713 (Vrede van Utrecht)

¹³ **Spaanse Successieoorlog 1701-1713.**
Spanje en Frankrijk vochten nu samen
tegen een coalitie van de Republiek,
Engeland en de keizer

Weert en de hele Zuidelijke Nederlanden hadden zwaar te lijden.

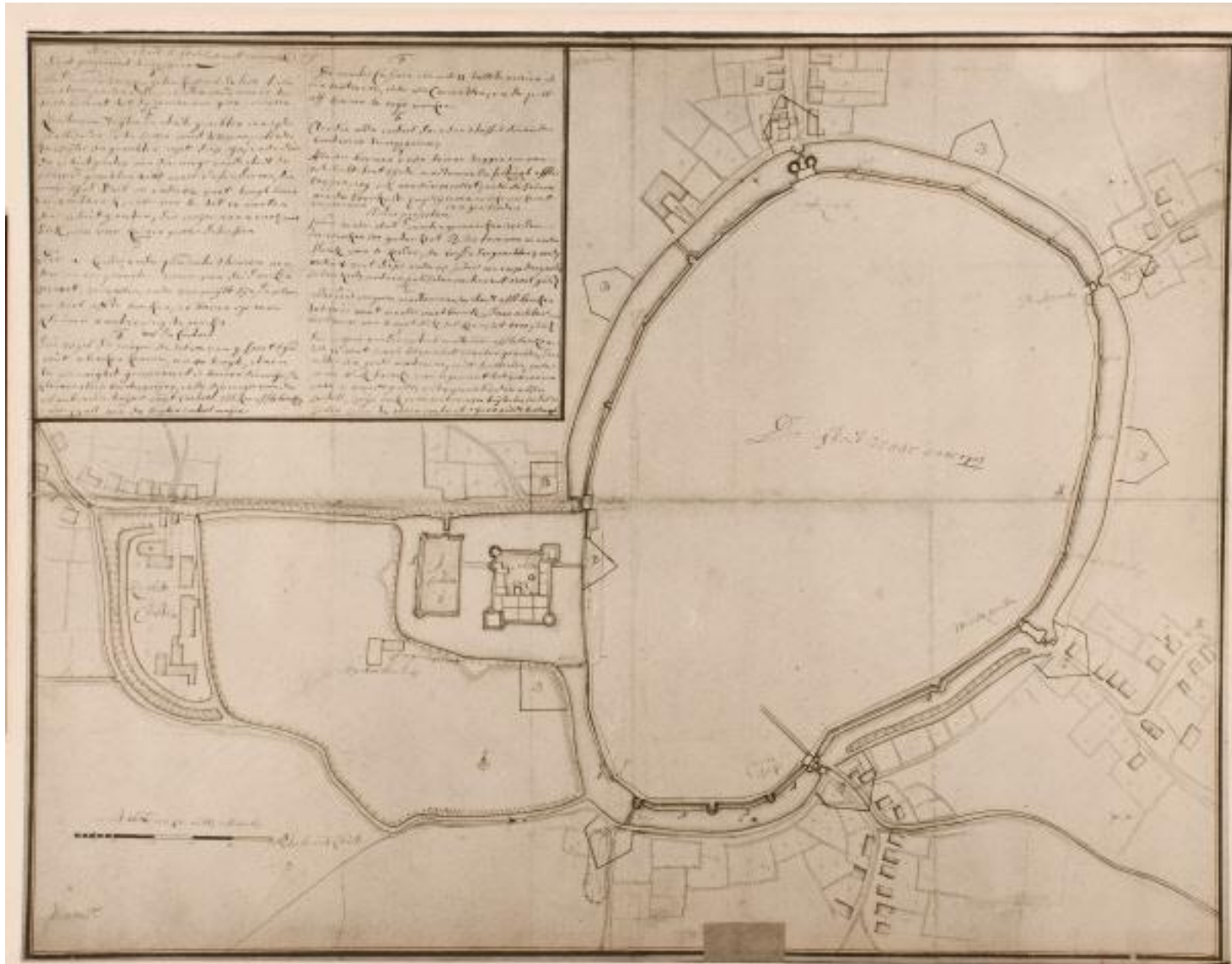
De Brits-Staatse troepen die onder oppercommando stonden van John Churchil, hertog van Marlborough

14 Het kasteel van Weert vóór 1702

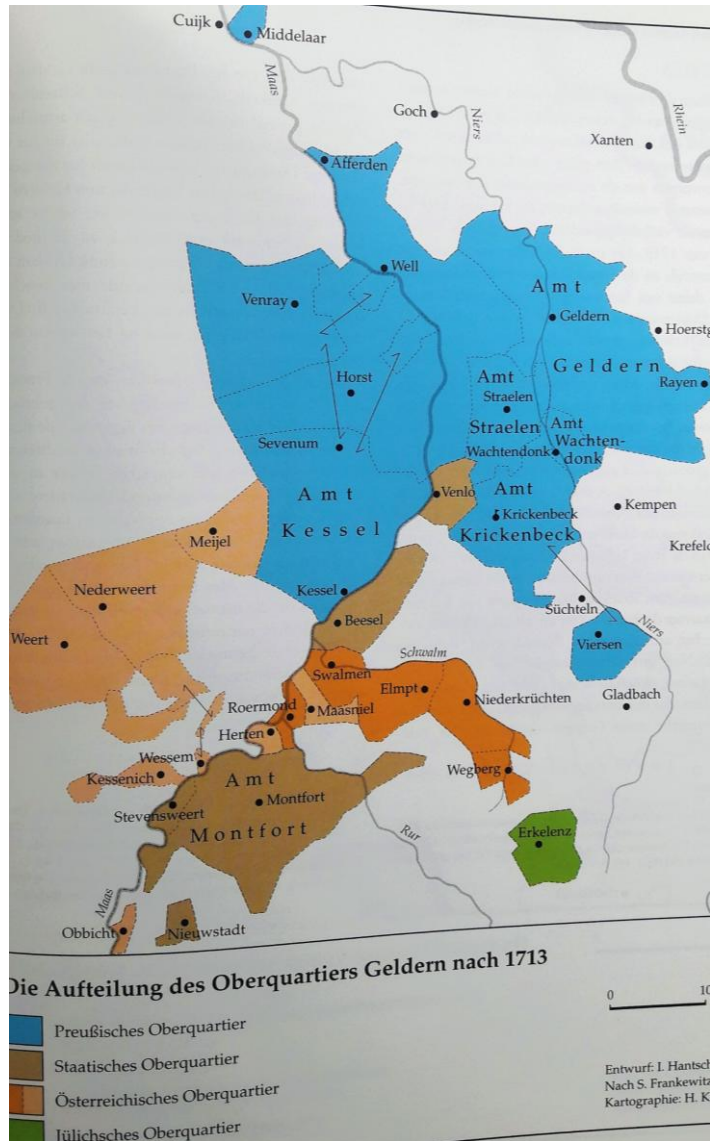

15 Het plan van Nieuburg voor versterking van Weert, 1703

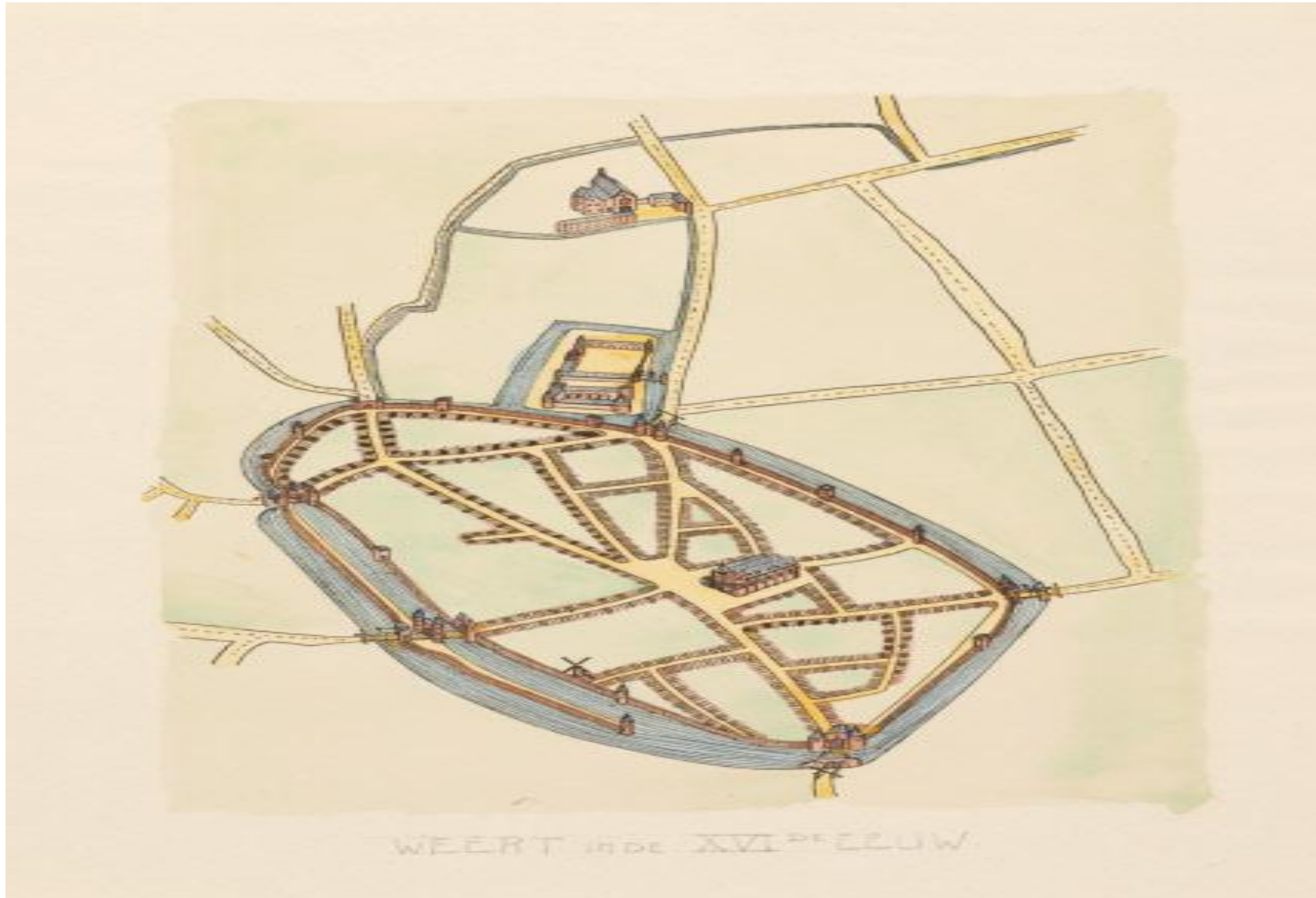

16 De Vrede van Utrecht in 1713 maakte een einde aan de Spaanse Successieoorlog.

- Het Opper-Gelre werd verdeeld tussen Oostenrijk, de Republiek, Pruisen en Gulik.
- De regio Weert en Roermond werden Oostenrijks.

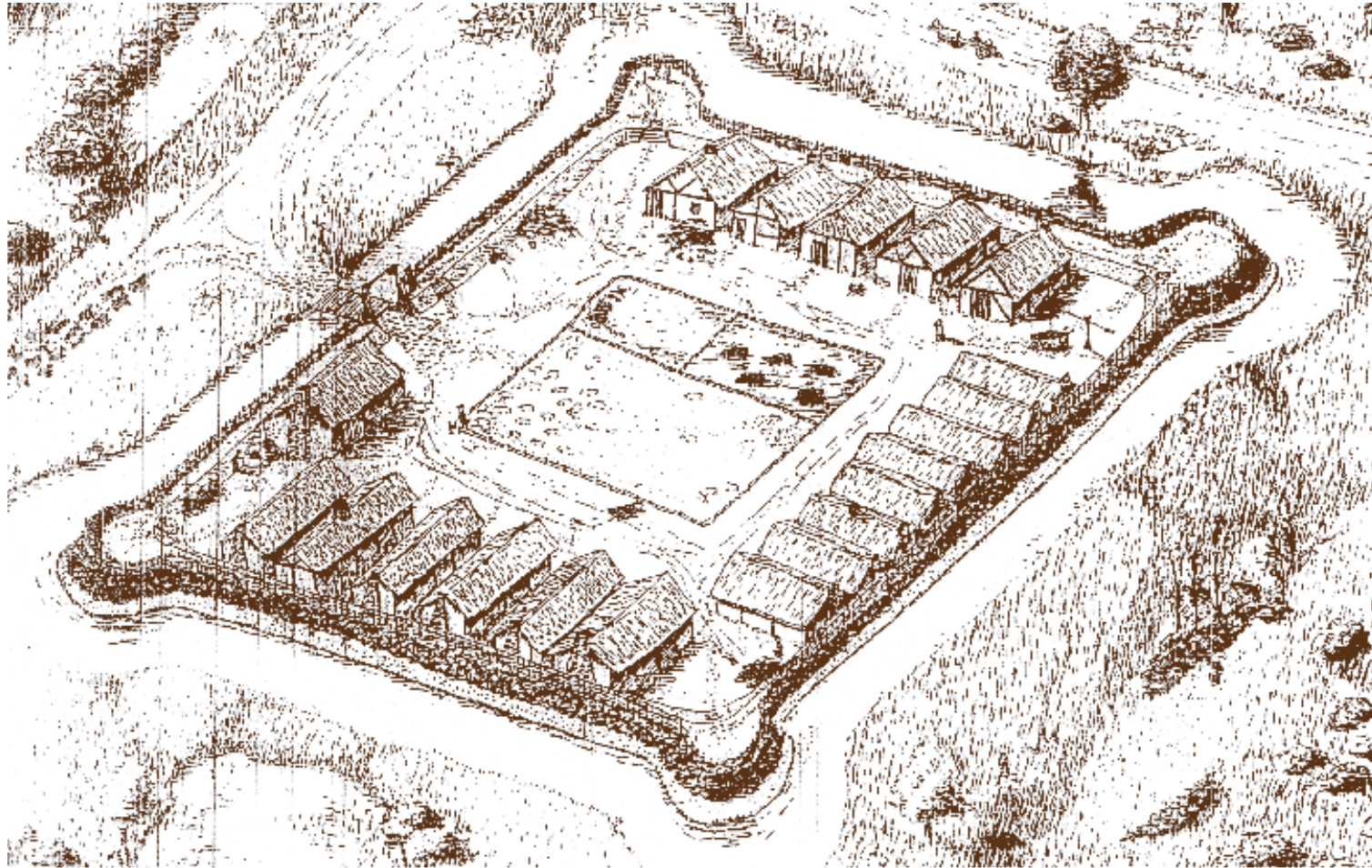
17 Stedelingen konden zich tijdens de oorlogen nog enigszins veilig wanen achter de vestingwerken van de stad

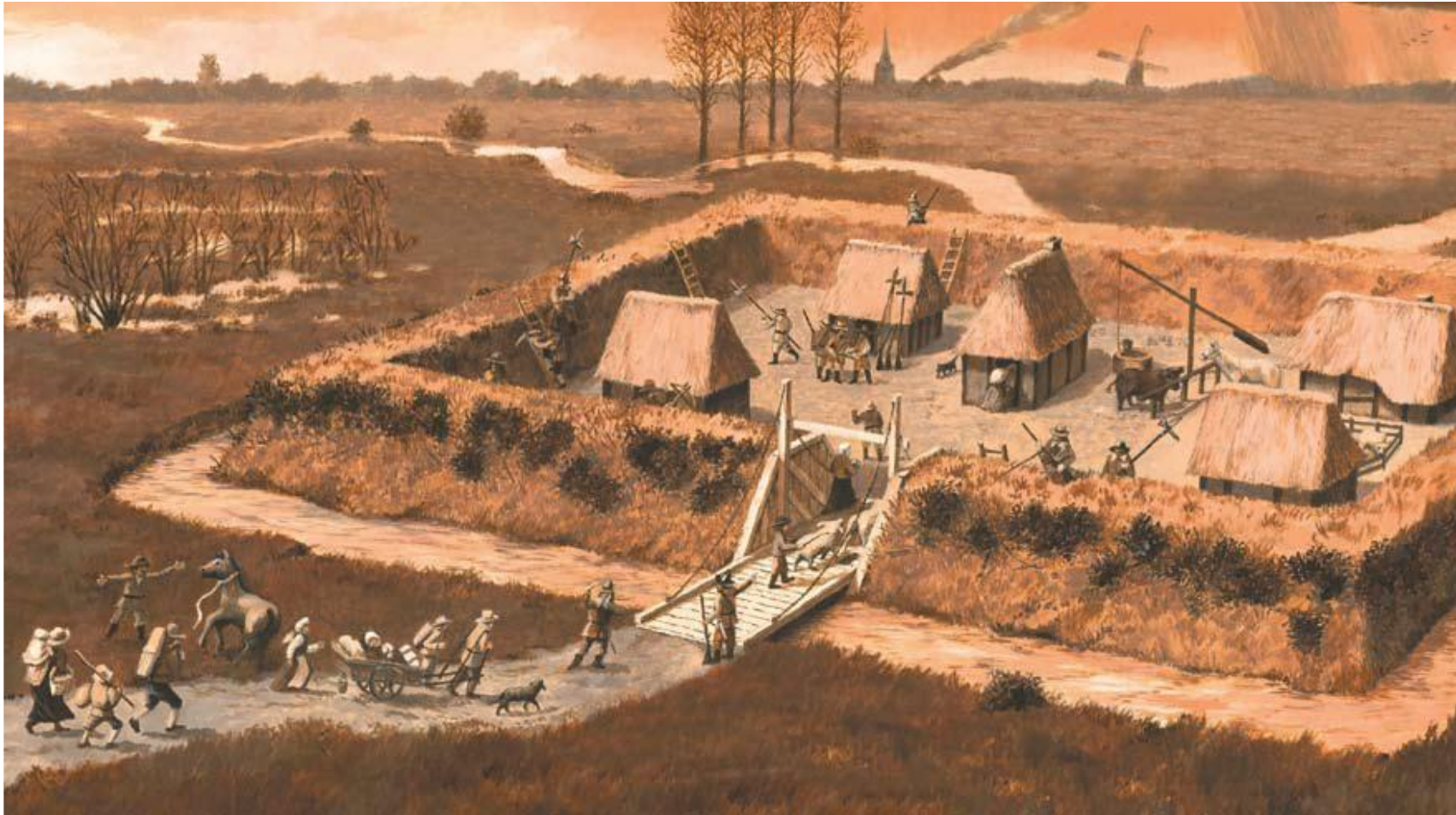
¹⁸De bevolking van de gehuchten rondom Weert kon zich in geval van nood verschuilen in een boerenschans.

19 Op de schans had ieder boerengezin zijn eigen plaatsje met een hutje.

20 In tijden van nood moest men in allerijl vluchten naar de schans.

21 Gereconstrueerde schans met voorschans in het openluchtmuseum Bokrijk.
We zien 2 bruggen

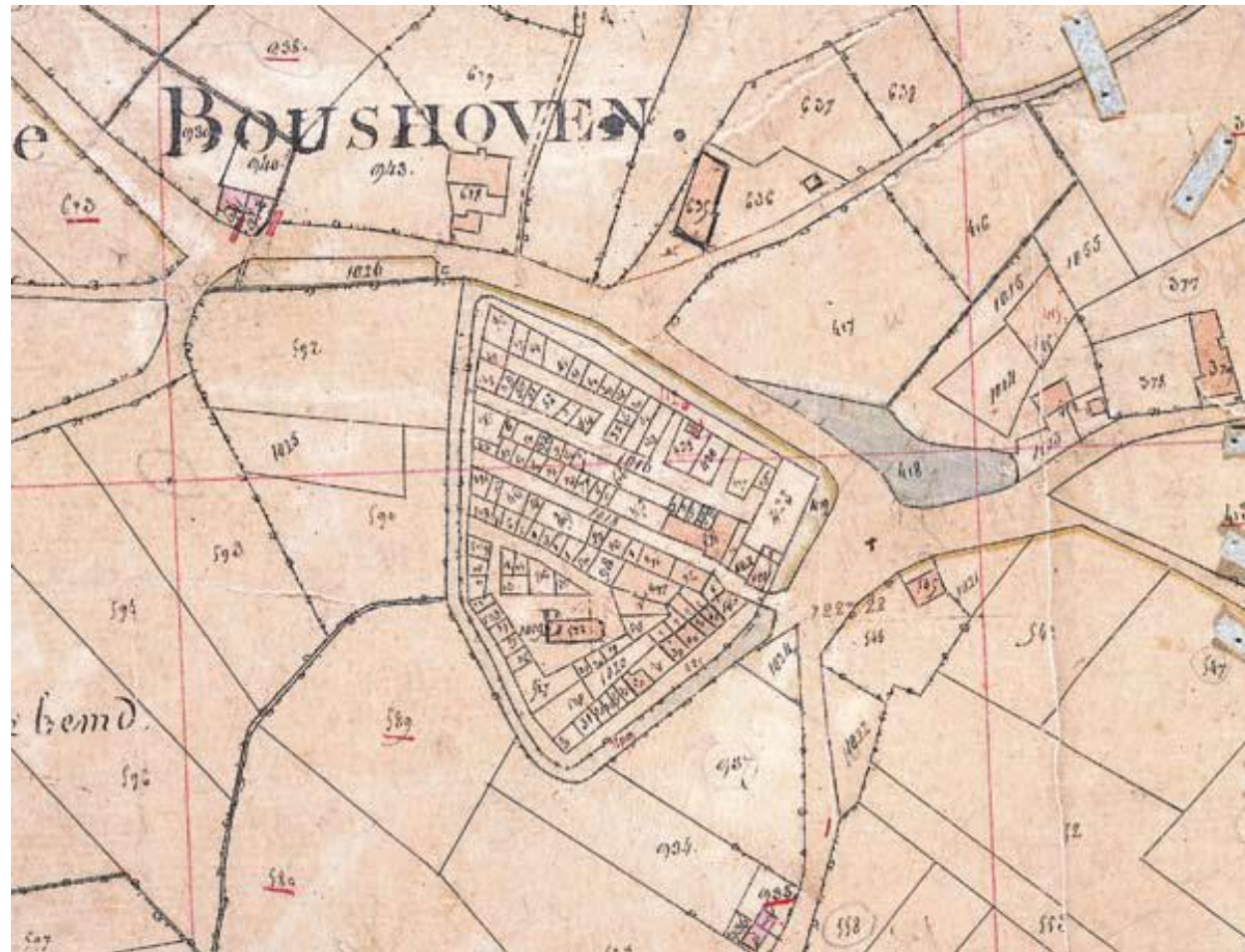
22 De Groene Schans bij Stramproy op de oudste kadasterkaart

23 De schans van Laar op de legger van de waterlossingen uit 1903.

24 Op een oude kadasterkaart van de schans van Boshoven zijn de schansplaatsen goed herkenbaar

25 De schansen van Laar en Boshoven zijn door de gemeente Weert aangewezen als beschermde dorpsgezichten. Hier zien we weer die van Boshoven

27 Weerter minderbroeders riepen katholieken uit Staats-Brabant op om op Nederweerderter grondgebied naar de heilige mis te komen

28 Grenskerkmonument

29 Grensmonument Geuzendijk

³⁰In de 16de eeuw een trek vanuit
Midden-Limburg en Oost-Brabant
naar de stad Utrecht

- Uit het afstotingsgebied (Peel- en Kempenland en Midden-Limburg) waren veel mensen werkzaam in de textielnijverheid
- Grote vraag naar wevers, volders en textielververs in de vestigingsplaats Utrecht

Oost, west, Utrecht best?

Driehonderd jaar migratie en
migranten in de stad Utrecht
(begin 16e-begin 19e eeuw)

RONALD ROMMES

³¹ Willem van Heijthuijsen

Een rijke textielhandelaar die in Haarlem tot grote rijkdom kwam.

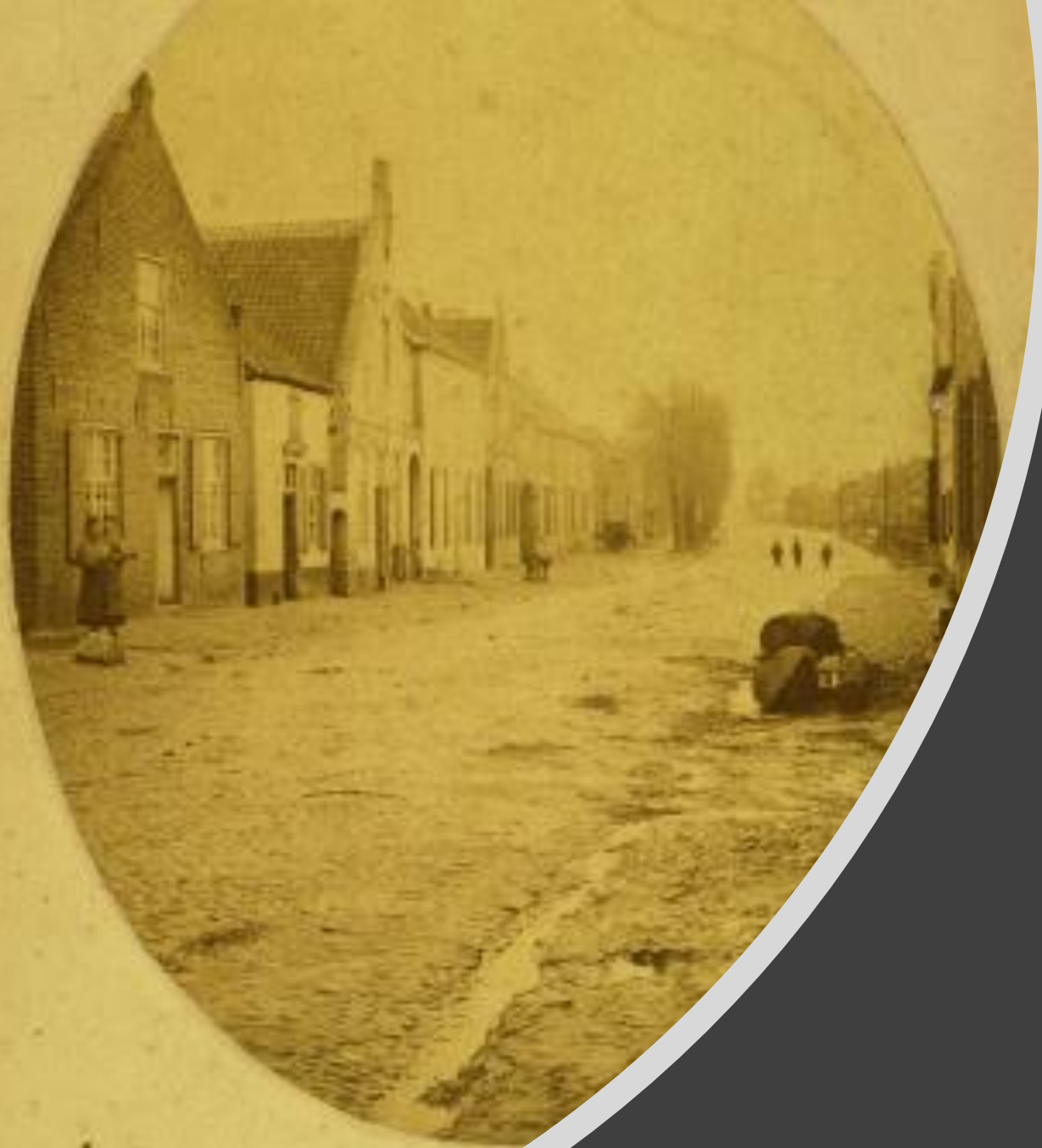
³² Gezicht op Haarlem, met linnenblekerij

³³Weertenaren vertrokken naar Holland om in de landbouw te werken.

³⁴Schaapsherders vertrokken met hun kudde naar Vlaanderen en Brabant

³⁵ Aan de Maaspoort
stonden barakken voor
militairen en stallen
voor de paarden

³⁶ Het zijn onzekere tijden.
Ook in de zeventiende en
achttiende eeuw waren er
grote uitbraken van
besmettelijke ziekten.

Afb. H. Rochus, beschermheilige tegen besmettelijke
ziekten.

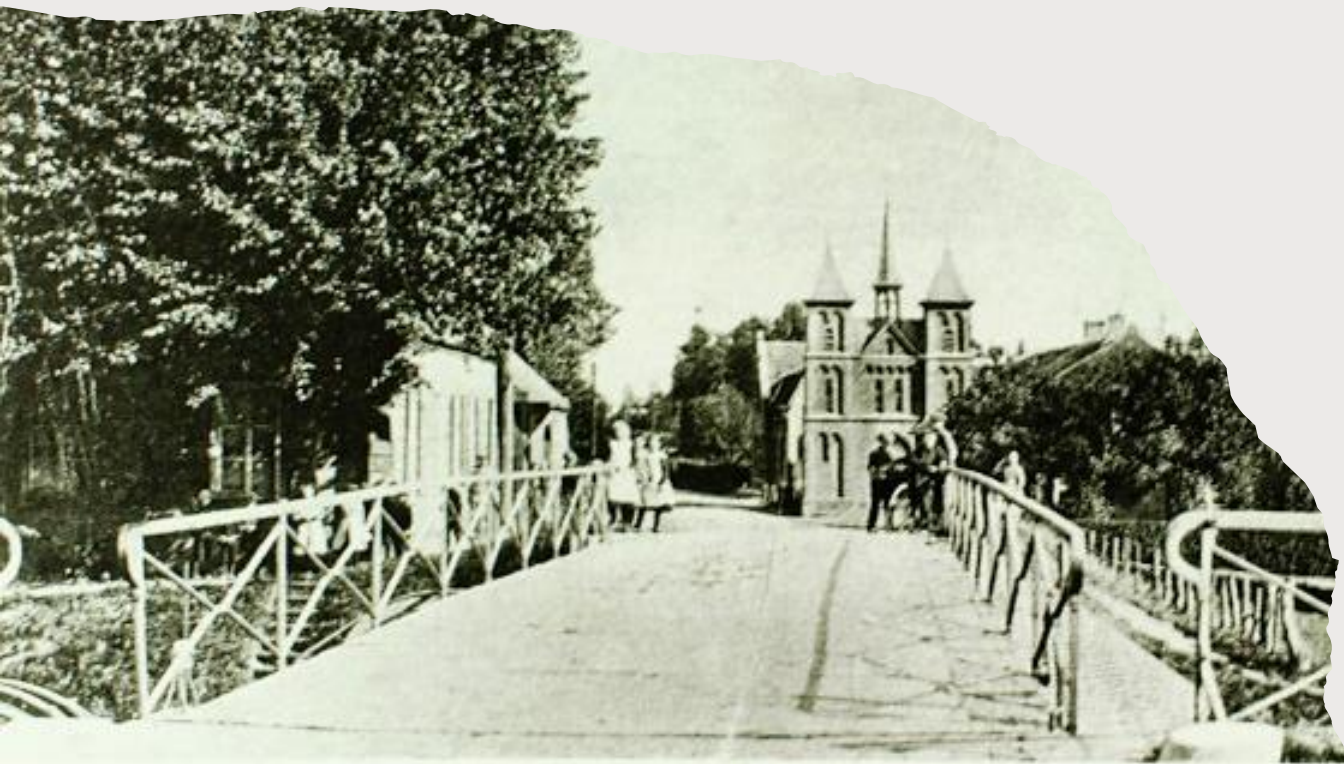
³⁷Al op het einde van de middeleeuwen was de pest de besmettelijke ziekte die de meeste slachtoffers maakte.

- Afb. Rechts: Pesthuisje bij het klooster van de Franciscanen te Weert
- Afb. Onder: Opgraving in 2025 van een pestkerkhof op de Franciscanenstraat

³⁸Sint Rochuskapel te Nederweert

De laatste grote pestgolf woedde in Weert
de jaren zestig van de zeventiende eeuw.

Nederweert - Rochus Kapel

³⁹ Na de pest kwam
de Rode Loop (een
soort dysenterie)

Meijel werd in 1747 heel zwaar
getroffen door de Rode Loop.

Vanuit Meijel en omgeving gingen
mensen op bedevaart naar de
Mariakapel in Panningen om deel
te nemen aan een processie om
een einde aan de pandemie af te
smeken.

40 Akte over vrij vervoer van Weerter laken naar Antwerpen (1584). In de achttiende eeuw stelde de Weerter lakenhandel weinig meer voor.

41 'In de Sleutel' in de Beekstraat. Hier was een bierbrouwerij (later een banketbakkerij. Gesloopt)

42 In de zeventiende en achttiende eeuw bezat het armenbestuur in de buitenie vier hoeven van ieder circa twaalf bunder

Hier zien we de Hennenhof.

De ander hoeven waren:
Moieshof, Egenhof, Parishof

43 In de achttiende eeuw waren er vier stichtingen van weldadigheid of fundaties die zich hoofdzakelijk richtten op de zorg voor armen.

- **Nijs Beckershuis**
- **Berdinus Ververs**
- **Willem van Heijthuijsen**
- **Van Berlo**

Afb. Bij het 25-jarig bestaan van (moderne) Van Berloheem in 1993 werd het (oude) wapen onthuld door burgemeester Van Maaren.

⁴⁴De heerlijkheden Weert, Nederweert en Wessem waren in de zeventiende en achttiende eeuw eigendom van de Prinsen van Chimay.

Zij kregen inkomsten uit:

- feodale rechten
- enkele oude belastingen
- de rechtspraak

Ze moesten zorgen voor rechtspraak en bestuur in de gebieden en stelden belangrijke functionarissen aan.

45 De schout de belangrijkste functionaris in de stad en buitenie van Weert. Hij zorgde namens de landsheer voor de handhaving van recht en orde en bracht wetsovertreders voor het gerecht

Van 1654 tot 1795 waren de schouten van Weert afkomstig uit de voorname katholieke familie Costerius

Afb. Adelbrief voor Arnold Costerius, verleend door keizer Leopold, 1678

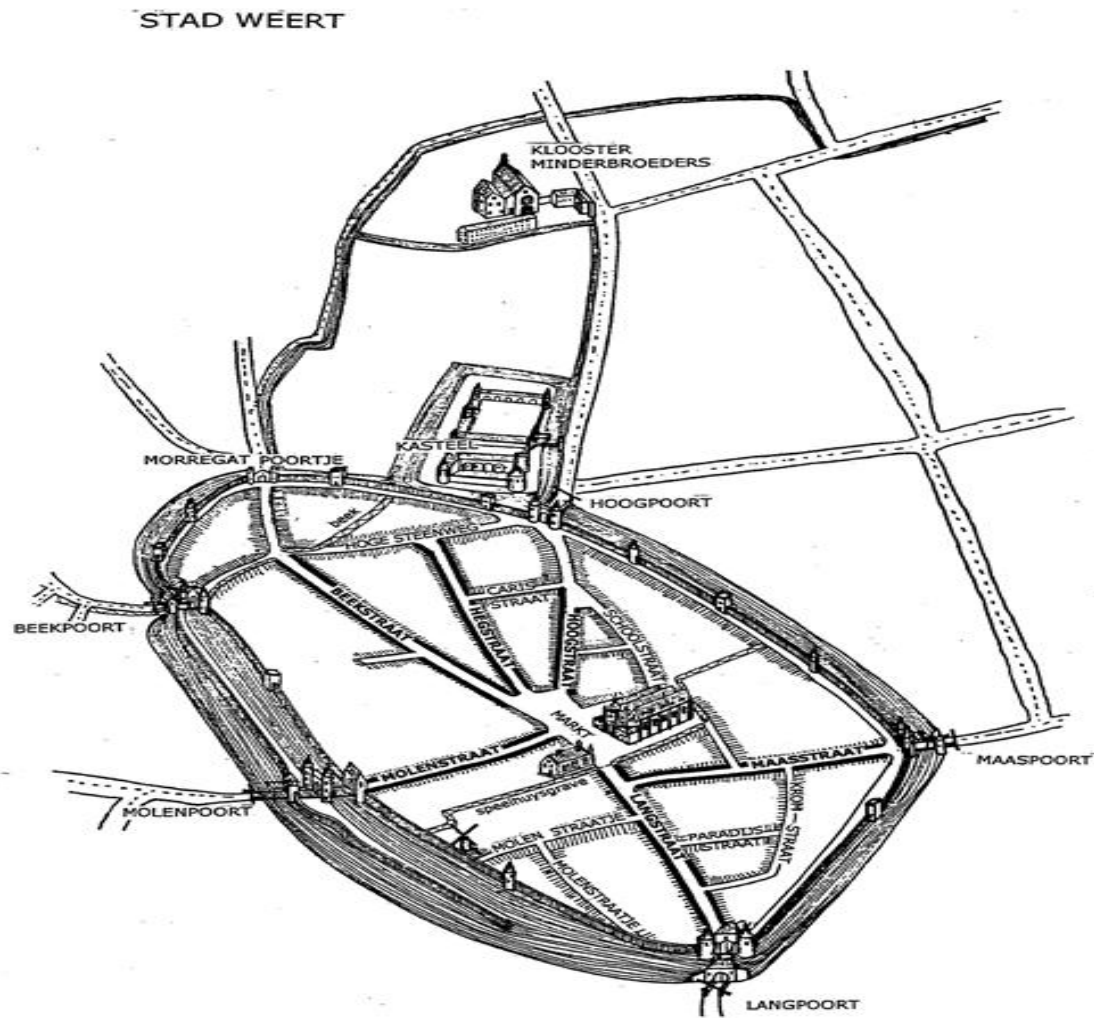

In de buitenie van Weert bezat de familie Costerius de Vrouwenhof op Leuken, Scholtissenhof op de Boshoverbeek en de Krangerhof te Swartbroek

Afb. De Scholtissenhof op de Boshoverbeek

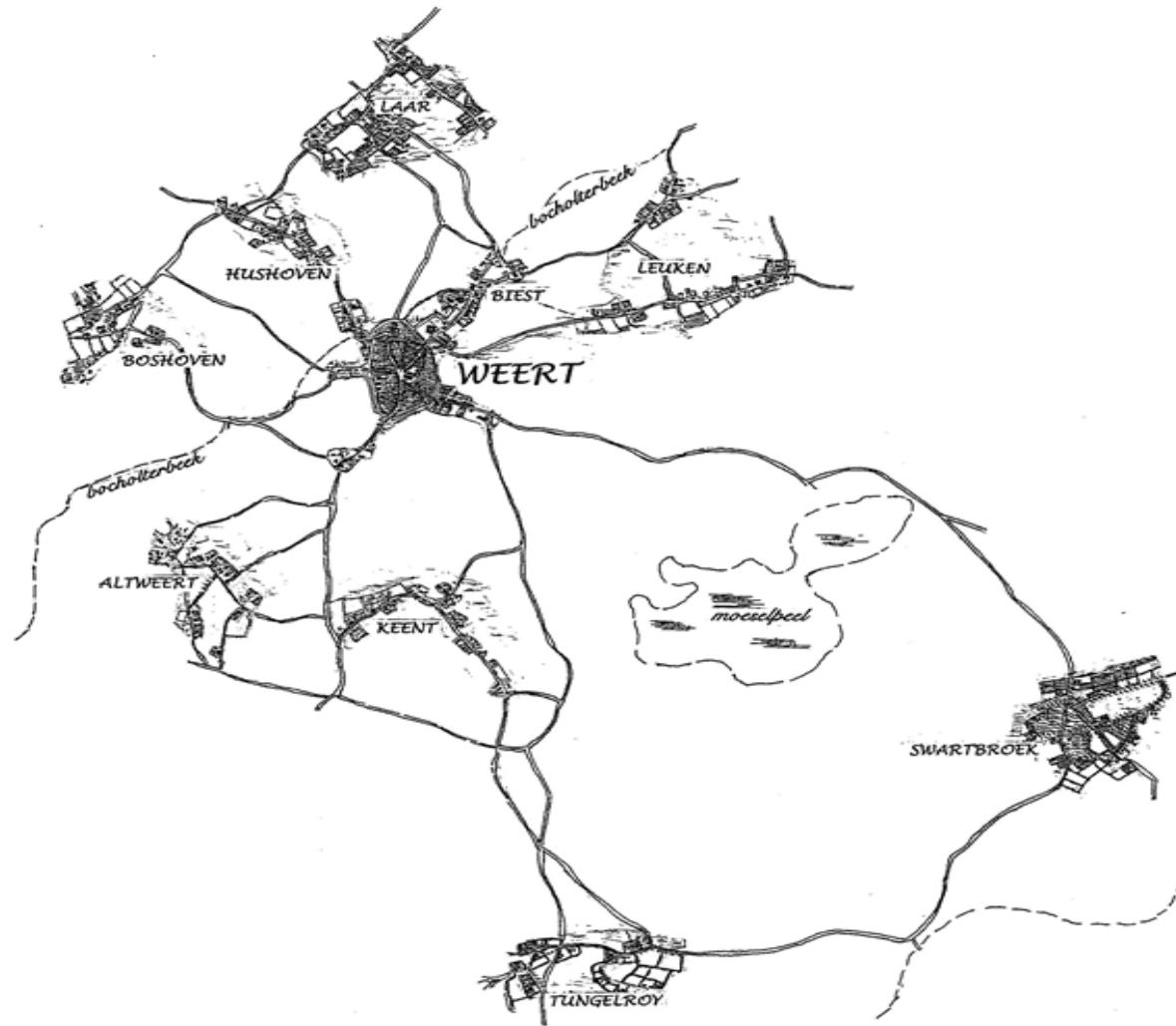
47 Stad en voorpoorten

naar Jacob van Deventer, ca 1570
bewerkt door J.Sillekens, 2003

48 Stad en
buitenre

STAD EN BUITENRE VAN WEERT

naar Joseph de Ferraris, ca 1775
bewerkt door J.Sillekens, 2003

49 Het aantal inwoners in de stad Weert daalde in de 17de en 18de eeuw

Kaart ca. 1570

Kaart 1811

50 Weert
1740

CARTE PARTICULIERE DE VENLO ROERMOND ET DE WEERT

A DEVENTER chez JEAN DE LAY A ALMELO chez JACOB KRIZER.

Des Louis J. Blomart
pl. 20

⁵¹ Keizer Jozef II,
hertog van Gelre
(1765-1790)

⁵² De Franse Revolutie zorgt er uiteindelijk voor dat in grote delen van Europa het oude regime verdwijnt.

⁵³Succes met de bestudering van het boeiende verleden van Weert

En geniet van de rijke geschiedenis.

Dank u wel